

ПІДХІД ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Мосякова Ірина Юліївна,

к.п.н.

м. Київ, Україна

mosyakova@ukr.net

Вступ./Introduction. Спалах коронавірусу (COVID-19) викликав необхідність запровадити в освіті екранування і освітнє дистанціювання. Це означає, що ми повинні мати багатосторонній підхід, який впливатиме на позашкільну освіту. Нам потрібно професійно змінити педагогічну практику реалізації навчальних програм з позашкільної освіти. Поки заклади позашкільної освіти закриті на карантин, ми стикаємося з двома питаннями: чи повинні ми продовжувати навчання здобувачів позашкільної освіти? І якщо так, то в який спосіб?

На освітньому Форумі 2015 року, організованому ЮНЕСКО в Інчхоні, Південна Корея, було наголошено на тому, що кожен здобувач освіти має право на якісну, безкоштовну, публічну освіту; яка повинна йти вперед шляхом дистанційного навчання, що дозволить їй подолати труднощі, викликані світовою пандемією.

Мета роботи./Aim. Технологія дистанційного навчання сягає своїм корінням сягає в далеке ХІХ століття і має певну історію розвитку та особливостей застосування. Кризи стимулюють інновації. У позашкільній освіті існує безліч інструментів, і педагоги мають змогу створювати власну модель реалізації технології дистанційного навчання, тим самим постійно вдосконалюючи свій професійний розвиток. Відбулася заміна форми навчання, як того вимагає COVID-19 і криз, але примусове закриття закладів позашкільної освіти не означає, що онлайн і віддалені моделі навчання є результатом цієї кризи. Існує багато можливостей, позитивних змін для

майбутнього позашкільної освіти. Нам потрібні інновації, які створюють для педагогів базисне підґрунття для поліпшення навчання і доступності позашкільної освіти для всіх.

Матеріали та методи./Materials and methods. У якості основних матеріалів для аналізу були використані джерела українською, англійською та російською мовами, опубліковані переважно в 2010-х роках і присвячені проблемам організації дистанційного навчання. У ході дослідження враховувались результати оцінки освітнього процесу в закладі позашкільної освіти з 2015 по 2019 рік, передовий досвід педагогів щодо дистанційного навчання і онлайн ресурси, здатність співпрацювати і вводити нововведення, щоб знайти рішення навіть під час кризи. Основними методами дослідження виступили структурний і порівняльний аналізи.

Результати та обговорення./Results and discussion. Результати дослідження показали, що при застосуванні дистанційної технології для реалізації навчальних програм з позашкільної освіти педагогами вироблено єдиний підхід до онлайн компоненту під час пандемії. Для досягнення єдиного підходу в гуртках, секціях, клубах, творчих об'єднаннях і творчих колективах закладу позашкільної освіти існує чіткий алгоритм дій стосовно роботи в умовах дистанційного навчання.

Висновки./Conclusions. Відкрите освітнє середовище закладу позашкільної освіти в умовах застосування технології дистанційного навчання є великим джерелом художньої, інтелектуальної, сортивної, технічної творчості тощо. Інтернет і комп'ютерні технології дозволяють поширювати навчальні матеріали, створені педагогами. Їх перегляд і призначені педагогами завдання є основними аспектами освітньої моделі реалізації навчальних програм з позашкільної освіти. Візуальна взаємодія з педагогами, можливість долучати батьків, сестер і братів до виконання творчих завдань покликані компенсувати відсутність очних занять у закладі позашкільної освіти. Дистанційне навчання в контексті позашкільної освіти можна визначити як «підтримуюче відкрите навчання».

Рання історія дистанційного навчання бере свій початок з далекого ХІХ століття. Саме тоді з'явився один з перших технологічних помічників в освіті. Ним стала картинка з ліхтарями (ліхтар Ліннебаха), який використовувався в пересувних публічних лекціях по всьому світу для проєктування зображень на будь-яку зручну поверхню.

На початку ХХ століття в теорії навчання почали робити акцент на візуальних підходах до навчання. Перше істотне технологічне нововведення було зроблено американським винахідником Томасом Едісоном. Це був пристрій для обладнання приміщень аудіовізуальними засобами. Після Першої світової війни радіостанції стали звичайним явищем в університетах США, і до 1936 року понад 200 таких станцій передавали записані освітні програми. Едісон також був одним з перших, хто став випускати навчальні фільми. Багато закладів освіти на початку ХХ століття експериментували з виробництвом освітніх фільмів, і під час Першої світової війни вони широко використовувались для навчання часто безграмотних солдат з різних тем – від бойової техніки до особистої гігієни. Удосконалення в кіновиробництві, зокрема створення «рації», були використані напередодні і під час Другої світової війни з метою технічної підготовки і пропаганди.

У 1950-х роках в університеті штату Айова почали розробляти навчальні телевізійні курси. До 1970-х років по всій території США створювались такі навчальні курси для трансляції на місцевих телевізійних станціях. У 1950-х роках почалися різні експерименти в сфері комп'ютерної освіти, як-от: програмування або навчання за допомогою комп'ютера, у якому комп'ютери використовувались для подання навчальних матеріалів, які склалися з тексту, аудіо та відео, а також для оцінки успішності учнів. Наступним великим досягненням у галузі освітніх технологій стало з'єднання комп'ютерів через Інтернет, що дозволило розробити сучасне дистанційне навчання.

Існують різні характеристики дистанційного навчання. Феномен дистанційного навчання представлений у різних визначеннях. Він полягає в поєднанні діяльності учнів і педагога в умовах електронного навчання або

онлайн навчання, яке використовується, коли освітнім середовищем є Інтернет; віртуальне навчання зазвичай складається з курсів, що проводяться за межами навчального приміщення з використанням Інтернету; дистанційне навчання – це відкрите навчання, яке є загальноприйнятим у Європі як система навчання через «відкритий» освітній простір закладу освіти.

Наведені три характеристики розкривають суть технології дистанційного навчання. По-перше, дистанційне навчання за визначенням здійснюється через заклади освіти; це не самонавчання або неакадемічне середовище навчання. Заклади освіти можуть пропонувати різні форми занять, які є актуальними і необхідними в умовах, які викликані світовою пандемією.

По-друге, дистанційному навчанню притаманне просторове розділення, розділення учнів і педагогів може і час. Доступність і зручність є важливими перевагами цього способу навчання. Добре розроблені дистанційні навчальні продукти можуть також подолати інтелектуальні, культурні та соціальні відмінності між здобувачами освіти.

По-третє, інтерактивні телекомунікації пов'язують здобувачів освіти всередині навчальної групи і з педагогом. Взаємодія необхідна для дистанційного навчання, як і для будь-якої освіти, незалежно від освітнього середовища. Зв'язки учнів, педагогів та навчальних ресурсів стають менш залежними від фізичної близькості, оскільки комунікаційні системи стають більш складними і широко доступними; отже, Інтернет, мобільні телефони та електронна пошта сприяють швидкому зростанню дистанційного навчання.

Дистанційна освіта, як і будь-яка інша технологія навчання, створює навчальну групу, яка складається зі здобувачів освіти, педагогів та навчальних ресурсів, а саме: книг, аудіо, відео і графічних дисплеїв, які дозволяють учням отримати доступ до змісту навчального матеріалу. Соціальні мережі в Інтернеті просувають ідею побудови спільноти. На таких сайтах, як Telegram і YouTube, користувачі створюють профілі, ідентифікують учасників, з якими вони поділяють зв'язок, і створюють нові спільноти однодумців. В умовах

дистанційного навчання такі мережі можуть створювати зв'язок між здобувачами освіти і тим самим знижувати їх почуття ізоляції.

Теоретична тенденція сучасного дистанційного навчання, початок якої можна віднести до 1990-х років, полягала у використанні на практиці відео, аудіо та інших мультимедіа. Педагоги несуть тягар створення своїх мультимедіа, але, незважаючи на це, ми бачимо зростаюче розуміння основних переваг дистанційного навчання. В умовах світової пандемії дистанційне навчання розглядається як спосіб полегшити спілкування між педагогами та здобувачами освіти. Навчальні продукти, які створюються відповідно до навчальної програми з позашкільної освіти, мають обмежену гнучкість у редагуванні та адаптації до потреб окремих учнів, які зазвичай потребують взаємодії з іншими людьми – учнями своєї навчальної групи, педагогами.

Для дистанційного навчання в сучасних методичних кейсах педагогів закладу позашкільної освіти накопичено багато практичних напрацювань, які містять записані сеанси для електронного прослуховування або перегляду, постійно доступних в Інтернеті для віртуального спілкування. Більшість з них, як правило, є асинхронними, що дозволяє здобувачам позашкільної освіти отримувати доступ до них у будь-який час. Також використовуються синхронні технології, що містять живе відео, аудіо та загальний доступ до навчальних матеріалів у запланований час.

Робота педагогів закладу позашкільної освіти в умовах карантину являє собою не тільки електронне навчання, а й електронне наставництво. Значущість використання дистанційного навчання за програмами з позашкільної освіти зросла і серед батьків, які в умовах всесвітньої пандемії опікуються навчанням своїх дітей у домашніх умовах.

При застосуванні дистанційної технології для реалізації навчальних програм з позашкільної освіти педагогами вироблено єдиний підхід до онлайн компоненту під час пандемії.

Першочергово – це стратегія спілкування. Наявність чіткої комунікаційної структури має бути головним елементом нашої моделі.

Пріоритет ясного і лаконічного спілкування при переході на дистанційне навчання повинен бути основою організації освітнього процесу в умовах карантину. Позашкільна освіта стає центром спільного спілкування для всієї родини. Саме онлайн освіта за напрямками позашкільної освіти допоможе з'єднати сім'ї і створити ситуацію успіху для членів родини. Педагоги спілкуються зі своїми учнями через Telegram, YouTube, Zoom, або будь-який інший інструмент.

Другий елемент – регламентація занять – є гнучким для здобувачів позашкільної освіти, розуміючи, що це привілеж вільного від основних занять часу. У деяких випадках педагоги повинні мати альтернативні стратегії, на кшталт індивідуальних планів навчання, за умови надання учням вибору підходів до виконання своїх повсякденних завдань.

По-третє, педагоги повинні бути чуйними. Вони повинні визначити розумне навантаження, заохочувати баланс між онлайн і самостійним навчанням, заохочувати зв'язок один з одним і зрозуміти, що в учнів є інші заняття, інші обов'язки і занепокоєння. Педагоги повинні намагатися постійно підтримувати своїх вихованців. Спосіб спілкування повинен бути зручним і знайомим для дітей та їх батьків.

Отже, для досягнення єдиного підходу в гуртках, секціях, клубах, творчих об'єднаннях і творчих колективах закладу позашкільної освіти існує чіткий алгоритм дій стосовно роботи в умовах дистанційного навчання:

- робіть все, що ви знаєте і можете зробити, і розраховуйте на допомогу колег і адміністрації щодо запуску онлайн компоненту для дистанційного навчання;
- співпрацюйте в новому освітньому середовищі; процедури і принципи співпраці повинні бути загальними;
- будьте простішими – менше означає більше; почніть з намірів і визначте ефективність;
- довіряйте своєму професійному судженню; робіть те, що працює.

- зверніться до колег: що працює краще; це важливо для отримання зворотнього зв'язку від усіх ключових зацікавлених сторін, з метою підтримки високого рівня взаємодії;

- будьте ласкаві до себе та інших; дистанційне навчання під час глобальної пандемії дозволяє продовжити освіту в той час, як у світі існує реальна проблема для здобувачів позашкільної освіти, педагогів та батьків.;

- кожен суб'єкт освітнього процесу закладу позашкільної освіти повинен прийняти обставини, які склалися, і зробити все, на що вони здатні протягом цього часу.

На період карантину заклад позашкільної освіти перетворюється на відкрите освітнє середовище. Відкрите в тому сенсі, що в ньому можуть навчатися практично всі – і діти, і дорослі. Це відображає прагнення всіх суб'єктів освітнього процесу до широкого доступу до позашкільної освіти, яка сприяє самовизначенню, самовдосконаленню і самореалізації. Відкрите освітнє середовище закладу позашкільної освіти в умовах карантину є великим джерелом художньої, інтелектуальної, спортивної, технічної творчості тощо. Освітній процес значною мірою спирається на підготовлені педагогами матеріали. Інтернет і комп'ютерні технології дозволили поширювати навчальні матеріали. Їх перегляд і призначені педагогами завдання є основними аспектами освітньої моделі реалізації навчальних програм з позашкільної освіти. Візуальна взаємодія з педагогами, можливість долучати батьків, сестер і братів до виконання творчих завдань покликані компенсувати відсутність очних занять у закладі позашкільної освіти. Щоб підкреслити позитивні аспекти дистанційного навчання в контексті позашкільної освіти краще визначити його як «підтримуюче відкрите навчання».